
UNDERSTANDING THE EVOLUTION OF ROMANIAN LITERATURE

Mirabela Rely Odette CURELAR

Associate Professor PhD , "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu

Abstract: *Romanian literature is a vast and fascinating field, full of nuances and emotions. Each author, each work adds a page to Romania's cultural story, and readers are invited to explore and discover the beauty of this literary wealth. This journey through words helps us better understand our past and build a solid cultural future. Romanian literature is a cultural treasure that reflects the history, traditions, and values of the Romanian people. Over the centuries, talented writers have contributed to the development of this literature, and their works have been influenced by the socio-political events and artistic trends of their time.*

Keywords: *emotions, explore, the values of the people, develop.*

**Contact details
of the
author(s):** mirabelacurelar@gmail.com

INTRODUCTION

Literatura română este o comoară culturală care reflectă istoria, tradițiile și valorile poporului român. De-a lungul secolelor, scriitorii talentați au contribuit la dezvoltarea acestei literaturi, iar operele lor au fost influențate de evenimentele socio-politice și de curentele artistice din vremea lor. Acest articol își propune să exploreze evoluția literaturii române, de la clasicii din secolul al XIX-lea până la autorii contemporani.

MAIN TEXT

1. Rădăcinile Literaturii Române

Literatura română își are începuturile în secolul al XVI-lea, odată cu scrierile religioase și cele istorice. Primul text literar considerat a fi în limba română este "Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung" din 1521. Această scrisoare, un document administrativ, ne oferă o privire asupra limbii și culturii de atunci. Încetul cu încetul, pe teritoriul României au apărut forme diverse de exprimare literară, influențate de literatura slavonă și de cele din Apus.

2. Epoca Clasică

Secolul al XIX-lea marchează o etapă importantă în literatura română, o perioadă de afirmare a identității naționale. Scriitori precum Mihai Eminescu, Ion Creangă și I.L. Caragiale au pus bazele literaturii române moderne. Eminescu este considerat cel mai mare poet român, iar operele sale, cum ar fi "Luceafărul" și "Sărmanul Dionis", explorează teme profunde precum dragostea și natura. Ion Creangă, cunoscut pentru poveștile sale care reflectă viața rurală, a adus un suflu nou prin stilul său rafinat și umorul inconfundabil.

3. Naționalismul și Romanticismul

Romanticismul, cu accentul său pe sentimente și natura umană, a influențat profund literatura română. Scriitorii din această perioadă s-au folosit de poezie și proză pentru a exprima dorința de libertate și unitate națională. Caragiale, cu piesele sale de teatru, a adus o critică ironică a societății, punând în evidență ipocrizia și nedreptățile social-politice, adevărate "social prejudices" (A-M DUDĂU, 1/2025, 129).

4. Modernismul și Avangarda

În secolul XX, modernismul a adus o schimbare esențială în literatura română. Oameni de litere ca Liviu Rebreanu și George Bacovia au experimentat noi forme de expresie, abordând teme de izolare și alienare. Avangarda, reprezentată de scriitori ca Tristan Tzara și Ion Vinea, a provocat normele existente și a încurajat inovația literară. Aceste mișcări au influențat profund atmosfera culturală din România și au fost un răspuns la tumultul istoric al vremii.

5. Literatura Interbelică

Perioada interbelică a fost una de efervescentă culturală. Scriitori ca Mircea Eliade, Gheorghe Eminescu și Marin Preda au creat opere care explorează identitatea națională și condiția umană. Această epocă a fost marcată de diversitate stilistică și de o căutare a sensului în mijlocul degradării sociale și politice. Scriitoarele de seamă, cum ar fi Ana Blandiana, au adus un aer proaspăt, abordând subiecte de nuanță socială și personală.

6. Literatura în Perioada Comunistă

După cel de-al Doilea Război Mondial, literatura română a intrat într-o perioadă dificilă sub regimul comunist. Mulți scriitori au fost cenzurați sau persecutați pentru opiniile lor. Cu toate acestea, autori precum Nichita Stănescu și Marin Sorescu au găsit metode ingenioase pentru a transmite mesaje profunde, folosind simboluri și metafore. Literatura de opoziție a fost, de asemenea, o formă de rezistență, chiar și în cele mai întunecate vremuri.

7. Literatura Contemporană

După 1989, literatura română s-a diversificat enorm. Scriitori contemporani precum Andrei Gheorghe, Gabriela Adameșteanu și Cristian Teodorescu abordează teme actuale, reflectând realitățile sociale și politice ale României moderne. Se pune accent pe individualitate și pe viziuni noi, iar prozele scurte și romanele introspective câștigă tot mai mult teren. Acest nou val literar continuă să exploreze identitatea națională și provocările societății contemporane.

8. Impactul Literaturii în Viața Cotidiană

Literatura română nu este doar un domeniu academic, ci și o parte integrantă a vieții de zi cu zi. Operele scriitorilor români sunt studiate în școli, citite cu plăcere în timpul liber și chiar ecranizate. Piesele lui Caragiale sunt jucate cu succes pe scenele teatrelor, iar poeziile lui Eminescu sunt recitate

de elevi la diverse evenimente. Literatura devine astfel un liant între generații, contribuind la formarea unei culturi comune.

9. Întrebări Frecvente

1. Care sunt cele mai importante opere ale literaturii române?

- Printre cele mai importante opere se numără "Luceafărul" de Mihai Eminescu, "Amintiri din copilărie" de Ion Creangă și piesele lui I.L. Caragiale.

2. Cum a influențat istoria literatura română?

- Evenimentele istorice, cum ar fi războaiele și regimul comunist, au influențat profund temele și stilurile literare.

3. Cine sunt cei mai cunoscuți scriitori români contemporani?

- În prezent, autori precum Mircea Cărtărescu, Gabriel Liiceanu și Ana Blandiana sunt foarte apreciați.

4. De ce este importantă literatura română?

- Literatura română reflectă cultura, tradițiile și valorile naționale, contribuind la formarea identității naționale.

5. Cum se studiază literatura română în școli?

- Operele literare sunt incluse în programa școlară, unde elevii învață despre autori, teme și stiluri, promovând aprecierea literaturii.

Literatura română este un domeniu vast și fascinant, plin de nuanțe și emoții. Fiecare autor, fiecare operă adaugă o pagină la povestea culturală a României, iar cititorii sunt invitați să exploreze și să descopere frumusețea acestei bogății literare. Această călătorie prin cuvinte ne ajută să ne înțelegem mai bine trecutul și să construim un viitor cultural solid.

Romanul romanesc în contextul evoluției literaturii universale Provenind din franțuzescul roman" (atestat încă din a doua jumătate a secolului al XII-lea), termenul desemnează un concept ce se definește ca o mare formă epica în proză, deschisă modificărilor de structură și îmbogățirilor de conținut" (Dicționar de termeni literari, Ed. Academiei, 1976, p. 379). Dar definiția termenului evoluează odată cu istoria speciei și în raport cu epoca și idealul literaturii" (op. cit., p. 379):

La început a fost povestea imaginărilor a unor aventuri cavalești și sentimentale.

Din secolul al XIX-lea romanul devine principala formă epică, dominând cu autoritate literatura. În general, se considera că acest fapt s-ar fi produs atât prin transformarea epopeii cât și prin lărgirea năvelei, obținându-se produsul unei civilizații cu structură deschisă, în care, ordinea anterioară fiind abolită, individul se afla într-o continuă căutare spirituală" (G. Lukacs - Teoria romanului, 1920). Prin Balzac și realism, romanul se ambiționează la condiția totalității. Stendhal, Dickens și Thackeray caută imaginea completă a societății. La rândul său, romanul naturalist (Zola, Th. Hardy, G. Verga) descoperă lumea subconștientului.

La începutul secolului XX, Proust, Joyce, V. Woolf modifică structura tradițională, romanul tinzând spre forma estetică. Esențial va fi dialogul de idei, în timp ce elementul narativ rămâne doar pretext (Dostoievski, Th. Mann, Malraux, A. Gide, Sartre, Kafka, Gabriel Garcia Marquez etc).

Noul roman, pe care Sartre îl numește antiroman", interesant ca experiment, împinge însă specia într-un punct limită. O sinteză între tradiționalism și modernism (posibilă ieșire" a romanului dintr-o asemenea criză") realizează cu succes J. Steinbeck, E. Hemingway sau W. Faulkner.

Începuturile romanului în literatura română

Romanul romanesc a apărut după 1840 (deși ieroglifica lui D. Cantemir ar putea fi considerată drept primul nostru roman, dar printr-o accepțiune care depășește limitele speciei). Debutând sub auspiciile programului Daciei literare", ale romantismului și ale realismului, el evoluează mult timp

spre construcție narativă solidă. Dar adevărata sa maturizare se produce în perioada interbelică, pentru că după aceea să asistăm la un continuu proces de diversificare și redimensionare.

Cartea de început - Ciocoi vechi și noi, scrisă de N. Filimon este primul nostru roman, în sensul unei cărți cap de serie, din care se trag toate romanele de tip social, care și nutresc speranța din ascensiunea ariviștilor și prăbușirilor claselor vechi" (S. Cioculescu) este Ciocoi vechi și noi de N. Filimon (apărută în 1862 în periodice și în 1863 în volum). Progresul făcut în proza românească apare în acest roman din dubla perspectivă: Filimon manifesta o mare putere de organizare, atât în ceea ce privește natura preocupărilor sale estetice (cu deosebire muzica, asupra căreia se fac multiple comentarii), studiul societății românești prin documente (romanul propune, mai ales, obiectivarea indirectă a societății românești din prima parte a secolului al XIX-lea), cât și stăruința de a urmări până la obstinație ideea unui personaj unic.

N. Filimon nu poate fi comparat nici pe departe cu Balzac și nici cu Stendhal căci proza sa este mai schematică, mai naivă, excluzând tema psihologică. Intriga și compoziția Ciocoi sunt destul de rudimentare (moralizând, de fapt, subtitlul romanului - Ce naște din pisica tot șoareci mănâncă).

Există totuși în această primă creație remarcabilă pentru literatura noastră un flux narativ-tipologic demn de reținut (Manasia: 2020: 23-24). Prin stăruința și perseverența observației exterioare și schematice, obiective, semănând chiar cu o lecție de școală, Filimon a sugerat posibilă structura a tipologiei ariviștilor, cu Dinu Păturica în centru. În Dedicatie și în Prolog, romancierul își susține personajul predilect" (ciocoiul"), precizând totodată treptele urcușului acestuia - de la slugărnicie, la câștigarea încrederii stăpânului și până la detronarea acestuia. Pentru Filimon, ciocoiul este totdeauna și în orice țară un om ipocrit, lăș, orgolios, lacom, brutal până la barbarie și dotat cu o ambiție nemărginită".

Romanul propriu-zis propune "a large fresco"(A-M DUDĂU, 1/2025, 131), un adevărat triumf" al parvenirii: Tuzluc -Kera Duduca - Dinu Păturica, toți trei intrând în categoria ciocoiilor vechi" (despre Ciocoi noi" Filimon n-a mai avut timp să scrie!

Așadar, Filimon prezintă în stil realist o anumită epocă sub aspectul criticii arivismului. Replica imediată i se pare romancierului binevenită din lumea tradițională reprezentată de banul C. (boierul neaș"), Maria (femeia-înger), Gheorghe (sluga-ideală), lume care - în finalul romanului - pare a ieși victorioasă.

George Călinescu continuă urmărirea evoluției, în timp și spațiu a celor trei direcții românești în Bietul Ioanide și Scrinul negru. Primul roman enunțat (1953) propune formarea intelectualului de geniu într-un context social-uman nefast, cu o feminitate tot mai mult transfigurată în arta propriu-zisă (pentru Ioanide dincolo de artă nu mai poate exista nimic, conform mitului jertfei creatoare). Celălalt roman -Scrینul negru(1960) - ilustrează o anumită replică: artistul de geniu se zbate între trecut și prezent, susținând permanentă aplicare a mitului marelui meșter (Ioanide nu suporta nici foștii" de tipul Gaîtany, nici actualii" lipsiți de orice sentiment al mesajului artistic umanitar).

CONCLUSION

Dacă în critica literară G. Călinescu a susținut spiritul totalitar, în romanul său nu putea afirma doar același spirit, cu precizarea expresă că un asemenea ultim spirit a consemnat atât tematica literară cât și tehnica artistică, marele romancier fiind pe deplin angajat în marea tendință a diversificării narațiunii românești. A realizat acest lucru între curentele literare, între multiplele orientări creative, alături de ceea ce se poate numi, pe bună dreptate, viziunea întregii lumi în zbaterea ei existențială, în lungul drum al afirmării sau al ratării, esența acestuia formând-o întotdeauna Geniul oricând necesar. Mircea Eliade - Urmuz - Ionel Teodoreanu

În perioada interbelică romanul românesc s-a dezvoltat între extremele lirismului romantic și cele ale modernismului autentic.

1/2026

REFERENCES

- Dudău, A. M., (1/2025), HYPOSTASES OF NATURALISM IN ENGLAND, OF THE “CONSTANTIN BRÂNCUȘI” UNIVERSITY OF TÂRGU-JIU, LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES ISSN-P: 1844-6051 ~ p.129, Retrieved from <https://alss.utgjiu.ro>,
- Dudău, A. M., (1/2025), HYPOSTASES OF NATURALISM IN ENGLAND, ANNALS OF THE “CONSTANTIN BRÂNCUȘI” UNIVERSITY OF TÂRGU-JIU, LETTER AND SOCIAL SCIENCE SERIES ISSN-P: 1844-6051 ~ ISSN-E: 2344-3677, p.131, Retrieved from <https://alss.utgjiu.ro>,
- Explorarea Literaturii Române: De la Clasic la Contemporan - Revista VERSO, ACCESAT 28.11.2025, ora 16,49.
EVOLUTIA ROMANULUI IN LITERATURA ROMANA, : Sinteze literare ACCESAT 28.11.2025, ora 19,35.
- Manasia, M. *Understanding the Factors Influencing Second Language Acquisition*, Annals of the “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letters and Social Sciences Series, no. 1/2020, “Academica Brâncuși” Publisher, ISSN-P: 1844-6051, ISSN-E: 2344-3677, pp. 21-27, Retrieved from <https://alss.utgjiu.ro>.